

ترجمان خواندن

> راهنمای مشاوره خوانندگان
برای کتاب‌های غیرداستانی
نیل وایت
ترجمه سید امیرحسین میرابوطالبی

راهنمای مشاوره خوانندگان

برای کتاب‌های غیرداستانی

نویسنده: نیل وایت

مترجم: سیدامیرحسین میرابوطالبی

ناشر: ترجمان علوم انسانی

نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور

ویراستار: الهام آقاباباگلی

طراح جلد و صفحه‌آرا: محمدامین عموهاشمی

چاپ: زیتون

نوبت چاپ: اول، پاییز ۱۳۹۷

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

پست الکترونیک: publication@tarjomaan.com

حقوق چاپ و نشر در قالب‌های کاغذی،
الکترونیکی و صوتی، انحصاراً برای انتشارات
ترجمان علوم انسانی و نهاد کتابخانه‌های
عمومی کشور محفوظ است.

معرفی نویسنده

نیل وایت، کتابدار حوزه مجموعه سازی و مشاور خوانندگان، متولد ۱۹۳۸ نویسنده ستون «فلسه خواننده» برای لایبرری جرنال است و علاوه براین به عنوان تدوینگر بخش آنلاین این نشریه به نام «دنیای وایت» فعالیت می کند. او همچنین نویسنده ستون «جمع آور هشیار»، همکار ناویست، و مرور نویس بوک لیست است. او در انجمن کتابداری آمریکا فعال بوده، به عنوان رئیس هم در جایزه کتاب صوتی کودس و هم در شورای کتاب های برجسته فعالیت کرده، و عضو هیئت اجرایی انجمن خدمات مرجع و کاربر و شورای انجمن کتابداری آمریکا بوده است. خانم وایت به عنوان سخنران در موضوعات مختلف مشاوره خوانندگان سخنرانی کرده، و برنامه هایی را در انجمن کتابخانه عمومی و انجمن کتابداری آمریکا و همین طور در تعداد زیادی رویداد کتابخانه ای محلی و منطقه ای طراحی و اجرا کرده است. او کارشناسی ارشد خود در علوم کتابخانه ای را از دانشگاه کاتولیکی آمریکا دریافت کرده و البته یک مدرک کارشناسی ارشد در ادبیات دارد.

برای پدرم

فهرست <

- سخن ناشر ۱۱
سپاسگزاری ۱۳
مقدمه ۱۷
[۱] رویکرد مشاوره خوانندگان به آثار غیرداستانی ۲۵
[۲] ارائه خدمت ۶۵
[۳] غذا و آشپزی ۹۷
[۴] آثار مرتبط با علم، ریاضیات و طبیعت ۱۱۳
[۵] شرح حال ۱۲۹
[۶] ورزش ۱۴۵
[۷] جنایی واقعی ۱۶۳
[۸] سفرنامه ۱۷۹
[۹] ماجراجویی واقعی ۱۹۱
[۱۰] تاریخ و زندگی نامه تاریخی ۲۰۵
[۱۱] غیرداستانی عمومی ۲۲۵
[۱۲] شناخت و بازاریابی مجموعه ۲۴۱
[۱۳] خدمت مشاوره خوانندگان با کل مجموعه ۲۶۱
ضمیمه‌ها ۲۸۵
فهرست کتاب‌شناسی ۳۱۷
پی‌نوشت‌ها ۴۱۷
واژه‌نامه ۴۲۱
نمایه ۴۲۷

سخن ناشر

امروزه، در نظر اهل فرهنگ و اندیشه، افول کتاب‌خوانی یکی از ملموس‌ترین بحران‌های جامعه ماست. هر روز اخبار و آمار جدید و گاه مبالغه‌آمیزی درباره بحران کتاب‌خوانی و درصد روبه کاهش کتاب‌خوان‌ها می‌شنویم. گاهی قیمت کتاب عامل روی گرداندن از کتاب‌خوانی معرفی می‌شود و گاهی محتوای نامناسب کتاب‌ها، ترجمه و تألیف‌های بد و شیوع رسانه‌های دیجیتال. اما تأمل درباره برخی سؤال‌ها شاید نگاه ما را به خواندن و چالش اصلی آن تغییر دهد: آیا می‌توانیم تفاوت بارزی میان خواندن و نخواندن قائل شویم؟ آیا نخواندن، همیشه و در هر حال، آسیب است؟ آیا مشکل بسیاری از خوانندگان بالقوه این نیست که نمی‌دانند چه کتابی بخوانند؟ آیا بهتر نیست، به جای راهنمایی مخاطبان با رویکردی هنجاری، اشتیاقی برای خواندن مطابق با نگرش شخصی در خوانندگان ایجاد کنیم؟ در مجموعه «خواندن»، به دنبال نشان دادن جنبه‌هایی از این مسائل هستیم که در بحث‌های امروزی ما کم‌رنگ هستند.

کتاب‌های غیرداستانی شامل گستره‌ای وسیع و جذاب از کتاب‌ها می‌شود و معمولاً در کانون توجه خدمت مشاوره خوانندگان قرار ندارد. نیل وایت در کتاب راهنمای مشاوره خوانندگان برای کتاب‌های غیرداستانی ابتدا مفاهیم اصلی خدمت مشاوره خوانندگان را در حیطه کتاب‌های غیرداستانی توضیح می‌دهد و سپس، با کاوش موضوعی در این کتاب‌ها، عوامل کشش هر موضوع را توضیح

می‌دهد و انواع کتاب‌های رایج در هر موضوع، نویسندگان مهم و نمونه‌هایی از نوشته‌های معیار آن را معرفی می‌کند.

انتشارات ترجمان علوم انسانی در انتخاب و انتشار برخی از آثار این مجموعه از مشورت و حمایت «نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور» بهره‌مند شده است. امیدواریم حاصل تلاشمان، پیش از هر چیز، کتاب‌هایی لذت‌بخش و خواندنی درباره کتاب‌ها باشد و عشق به خواندن را جایگزین هراس و اکراه از خواندن کند.

سپاسگزاری

این کتاب در صندلی عقب یک تاکسی متولد شد. جوئیس ساریکس^۱ و من در یکی از همایش‌های انجمن کتابداری آمریکا^۲ در مسیر برگشت از مرکز گردهمایی بودیم که او از من پرسید تا به حال به نوشتن کتاب فکر کرده‌ام یا نه. من واقعاً مدیون جوئیس هستم. او نه تنها مرا به عنوان نویسنده این کتاب به مدیرش در انتشارات انجمن کتابداری آمریکا^۳ پیشنهاد کرد، بلکه در مراحل ابتدایی تصمیم‌گیری برای نوشتن آن هم صحبت‌های زیادی با من کرد و پیشنهادهای راهگشایی برای طی کردن این فرایند ارائه داد. جوئیس پیش‌نویس اولین فصل از کتاب را مطالعه و نکات ارزشمندی به آن اضافه کرد تا آن فصل، و طبیعتاً دیگر فصل‌ها، از کیفیت بهتری برخوردار شود. در نهایت نیز، در کوتاه‌ترین زمان ممکن، تقریباً کل کتاب را خواند، و باز هم من را از پیشنهادهای ارزشمند و ویرایش فوق‌العاده بهره‌مند ساخت.

همین‌طور باید تشکر قلبی و عمیقم را نثار نانسی پرل^۴ کنم. زمانی که من به نوشتن این کتاب فکر می‌کردم، نانسی مشغول نوشتن کتاب عطش^۵ بیشتر: خواندنی‌های پیشنهادی برای هر حال و هوا، زمان و منظور بود و در حالی که من با نسخه اولیه کتابم سروکله می‌زدم، او کتاب دیگری به نام جنون کتاب: برای کودکان و نوجوانان - خواندنی‌های پیشنهادی برای هر حال و هوا، زمان و علاقه^۶ را نیز نگاشت.

1. Joyce Saricks

3. ALA Editions

2. ALA

4. Nancy Pearl

5. *More Book Lust: Recommended Reading for Every Mood, Moment, and Reason*

6. *Book Crush: For Kids and Teens—Recommended Reading for Every Mood, Moment, and Interest*

نانسی، در آن دوران و در شرایطی که سرش خیلی شلوغ بود، برای صحبت درباره کتاب‌ها، پردازش ایده‌ها، ارائه پیشنهادها برای بهبود اثر، و نصیحت‌های راهگشا بی‌نهایت سخاوتمند بود.

افراد بسیار دیگری هستند که مایلم از آن‌ها قدردانی و تشکر کنم: مادرم، که همه فصل‌ها را خواند و، از دیدگاه خودش به عنوان یک کتاب‌خوان مشتاق، کتاب را با شور و اشتیاقی زیاد رنگ و لعابی جذاب‌تر بخشید، محال بود بتوانم ویراستار خانگی‌ای بهتر از او پیدا کنم؛ برادرانم، که رنج گفت‌وگوهای طولانی درباره «کتاب» را تحمل کردند و در کنار تشویق و روحیه‌بخشی بسیار، کتاب‌های مورد علاقه‌شان را پیشنهاد دادند؛ جینجر آرمسترانگ^۱، دوست و همکار عزیزم، که به‌تنهایی هم حامی بود، هم مشاور، هم منتقد و هم مشوق؛ آن تیس^۲، همکار و خالق وب‌سایت Overbooked.org، که در کنار پیشنهاد برخی کتاب‌ها، مشوقی همیشگی بود؛ همه دیگر همکاران و به‌خصوص ربکانیس^۳، ترزا پاکت^۴، و کارول وایز^۵؛ دانکن اسمیت^۶، نابغه مبدع پایگاه داده ناولیست^۷، که بیشتر نسخه اولیه را خواند و یادداشت‌ها و پیشنهادهای فوق‌العاده‌ای ارائه داد؛ دلا کولتر^۸، که او هم در ناولیست کار می‌کند، و به من کمک کرد تا بتوانم از پس فصل تاریخ بر بیایم؛ کتلین تاوی^۹ برای حمایت، روحیه‌بخشی و رفاقت بی‌مانندش؛ برایان کنی^{۱۰}، سرویراستار اسکول لایبرری جرنال^{۱۱}، و اُسبلی تالا^{۱۲} برای حمایت و دلگرمی‌شان؛ کرنی هیل^{۱۳} و دایان زابل^{۱۴} برای اشتیاق و صف‌ناپذیرشان، همه آن‌هایی که در لایبرری جرنال^{۱۵} حمایت‌شان را از من دریغ نکردند و اجازه دادند هر هفته ستون «دنایای وایت»^{۱۶} را بنویسم و هر ماه ستون «رف خواننده»^{۱۷} را ویرایش کنم؛ هیئت تحریریه بوک لیست^{۱۸}، که کمک

1. Ginger Armstrong

2. Ann Theis

3. Rebecca Neas

4. Teresa Puckett

5. Carol Wise

6. Duncan Smith

7. *NoveList*

8. Della Coulter

9. Cathleen Towey

10. Brian Kenney

11. *School Library Journal*

12. Osbely Tala

13. Corinne Hill

14. Diane Zabel

15. *Library Journal*

16. Wyatt's World

17. The Reader's Shelf

18. *Booklist*

زیادی به من کردند تا بتوانم خود را جای خواننده بگذارم، کیتی میدیاتور استورا^۱، که ایده بازی مد لیبرز^۲ مشاوره خوانندگان اولین بار به ذهن او خطور کرد؛ جورجین آلسن^۳ که ایده گزارمان ۱-۳ را مطرح کرد و به من یاد داد که چگونه به کتاب نگاه کنم؛ پروفیسور جین پریر^۴ که به من مطالب زیادی آموخت و مرا به کتابداری که امروز هستم تبدیل کرد؛ لیا و کول گیل^۵، به دلایل بسیار؛ و لیزا کلمر بروکز^۶، رفیق گرمابه و گلستانم، که در شام‌هایی که با هم خوردیم و تماس‌های تلفنی که با هم داشتیم لذت‌ها و ترس‌های نوشتن را با من در میان گذاشت، و باعث شد که این کار ممکن شود و همه این کارها را هم در حالی انجام داد که ترس روی دنیایش سایه‌ای سنگین افکنده بود، به سلامتی کریس، همسراو، که قهرمانانه در عراق خدمت می‌کند.

و در نهایت عمیق‌ترین تشکرها تقدیم به ویراستارم، لورا پله‌اچ^۷. لورا باعث شد که نوشتن این کتاب لذت بخش شود. رفتار او بی‌اندازه دلسوزانه و دلگرم‌کننده بود و در طول این فرایند همواره مرا از نظرات خردمندانه و اصلاح‌گرش بهره‌مند می‌ساخت. ممنونم لورا.

1. Katie Mediatore Stover
2. Mad Libs
3. Georgine Olson
4. Jean Preer

5. Lia and Cole Gayle
6. Lisa Clemmer Brooks
7. Laura Pelehach

مقدمه

به جهان غیرداستانی خوش آمدید، حوزه‌ای گیرا، پرشور، و معمولاً مسرت‌بخش که انواع و اقسام خواننده‌ها، نویسنده‌ها و دلایل خواندن را در خود جای داده است، جهانی بکر و ناشناخته که می‌خواهیم کاوش آن را آغاز کنیم. این کتاب را می‌توانید از جهاتی یک نقشه و از جهاتی یک دعوت‌نامه تصور کنید. امید من این است که این کتاب نقشه چشم‌انداز غیرداستانی را به خوبی ترسیم کند و خوانندگان و کتابداران را به سمت مناطق اعجاب‌آور آن بکشاند.

برای پا گذاشتن در مسیر غیرداستانی، باید به یاد داشته باشیم که همه خوانندگان یک کتاب را به دلیلی مشابه انتخاب نمی‌کنند، و هیچ استاندارد مشخصی وجود ندارد که بتواند تضمین کند کتابی مورد استقبال یک خواننده قرار می‌گیرد یا نه. کتاب پیش رویتان میان خوانندگان یا مسیر انتخابی‌شان برای سفر در دنیای غیرداستانی تفاوتی قائل نمی‌شود، فرقی نمی‌کند که خواندنشان به قصد لذت، استراحت یا آموختن باشد. علاوه بر این کتاب‌هایی که داستان‌محور هستند را نیز کنار نمی‌گذاریم. این کتاب نقشه‌ای است برای تمام دنیای بی‌اندازه غنی غیرداستانی. امیدوارم که خوانندگان و کتابداران آن را حاوی کتاب‌هایی ببینند که بی‌صبرانه منتظر خواندنشان یکی پس از دیگری باشند، برای شخص من برانگیزاننده‌ترین بخش خدمت مشاوره خوانندگان همین بخش است.

رسم بر این است که خدمت مشاوره خوانندگان را تنها به بخش داستانی محدود بدانیم. عمدتاً نخواستیم که برای یافتن کتاب‌های خواندنی^۱ خوب برای مراجعه‌کنندگانمان از تقسیمات رده‌بندی دیویی^۲ عبور کرده و وارد قسمت غیرداستانی قفسه‌هایمان شویم. وقتی خوانندگان از ما پیشنهاد کتاب می‌خواهند، وقتی می‌خواهیم کتاب‌هایی را برای فهرست کتاب‌های موثق^۳ مشخص کنیم، و حتی، تا حد زیادی، وقتی نمایش کتاب^۴ ترتیب می‌دهیم، گرایش به تمرکز بر حوزه داستانی داریم. ابزار مرجع مرسوم مانند ژانرفلدکتینگ^۵؛ ناولیست؛ حالا اینو بخون^۶؛ بعد از این چه بخوانم^۷ و بسیاری از کتاب‌های مرتبط با ژانرهای مختلف منتشرشده از سوی انتشارات انجمن کتابداری آمریکا و لایبریریز آنلیمیتد^۸ همگی روی حوزه داستانی متمرکز شده‌اند. حتی وقتی از آن جمله‌های مرسوم برای شروع مشاوره خوانندگان استفاده می‌کنیم («چند تا از کتاب‌هایی که به تازگی خوانده‌ای و لذت برده‌ای را بگو»)، انتظار داریم که در پاسخ نام چند کتاب داستانی را بشنویم. حدس من این است که اگر پاسخ مراجعه‌کننده کتاب‌هایی مثل جهان زیبا: آپریسمان‌ها، ابعاد پنهان و جست‌وجو برای برترین نظریه^۹ اثر برایان گرین^{۱۰} باشد، بسیاری از ما غافل‌گیر خواهیم شد. و احتمالاً اگر با چنین پاسخی روبه‌رو شویم، مراجعه‌کننده را به میز مرجع^{۱۱} می‌فرستیم تا شاید آنجا پاسخ سؤالش را بیابد (در تمام این مدت هم با خود فکر کنیم که آپریسمان دیگر چه صیغه‌ای است).

اکثر کارهای انجام‌شده در خدمت مشاوره خوانندگان، و همه بهترین ابزارهای ما، بر حوزه داستانی متمرکز شده است. افرادی که جان تازه‌ای

1. readable

۲. Dewey divide: اشاره به جداسازی بخش‌های داستانی و غیرداستانی در رده‌بندی دیویی [مترجم].

۳. sure-bet cart: مجموعه‌ای از کتاب‌ها که کتابدار از محبوبیتش بین خوانندگان مطمئن است [مترجم].

4. book display

7. What do I read next?

5. Genreflecting

8. Libraries Unlimited

6. Now Read This

9. The Elegant Universe: Superstrings, Hidden Dimensions, and the Quest for the Ultimate Theory

10. Brian Greene

11. reference desk

به کار مشاوره خوانندگان مدرن بخشیدند، این کار را با استفاده از گونه داستانی انجام دادند، شاید به این دلیل که بیشتر خانواده مشاوره خوانندگان این گونه کتاب ها را می خوانند یا شاید به این خاطر که، قبل از این، تعداد کمی از ما برای پیشنهاد کتاب به حوزه غیرداستانی فکر کرده ایم. هر چه باشد حوزه غیرداستانی حوزه ای بسیار تخصصی است. کتاب غیرداستانی تقریباً شبیه یک ابزار است، نوعی سرگرم کننده و نه چندان جدی از کتاب مرجع. بیشتر ما با خواندن کتاب های داستانی است که وارد دنیای مطالعه به قصد لذت می شویم (از آن دست مطالعه های پرهیجان، سیری ناپذیر و یک ساعت به من کاری نداشته باش و بگذا رفقط بخوانم). حدس من این است که زمانی که اکثر ما به خواندن فکر می کنیم، بلافاصله رمان ها در ذهنمان رخ می نمایند. انتخاب های گروه های کتاب خوانی، فیلم ها، گزینه های اپرا، و اکثر جوایز ادبی، تا حد زیادی، به رمان ها محدود می شود. این رمان ها هستند که رؤیاها و خاطرات ما را برمی انگیزند. در اتاق انتظار مطب ها یا در پرواز هواپیما، رمان ها را برای مطالعه انتخاب می کنیم. به این ترتیب این طور به نظر می رسد که گونه داستانی فرمانروای این قلمرو است، و تقسیم بندی دیویی هم محدودیت کاری گنجینه پیشنهادی ما را مشخص می کند: در یک سو، کتاب هایی هست که آن ها را خواندنی به شمار می آوریم، و در طرف دیگر کتاب هایی هستند که آن ها را محدود به بخش مرجع می پنداریم.

فراموش کرده ایم که وقتی بچه بودیم، کتاب های تلفیقی از داستان و غیرداستان می خواندیم، کتاب هایی که بیشترشان به صورت مساوی تقسیم شده و یا حتی بخش غیرداستانی وزن بیشتری در آن داشت. تمام کتاب های دایناسورها، کتاب های علمی تصویری^۱ و کتاب های مربوط به چیزهای عجیب و غریب، که عاشق خواندنشان بودیم، همگی غیرداستانی بوده اند. لذت کشف به داستانی و غیرداستانی محدود نمی شد. لذت را در میان صفحات کتابی که عاشقش بودیم (هر کتابی)

۱. باشگاه کتابخوانی اپرا وینفری، تهیه کننده، مجری و هنرپیشه آمریکایی، که غالباً رمان هایی را برای مطالعه به بینندگان برنامه تلویزیونی اش پیشنهاد می داد [مترجم].

می‌یافتیم. کتاب مورد علاقه فرزند خوانده‌های من رکوردهای جهانی گینس^۱ است. آن‌ها حاضرند ساعت‌های متمادی بنشینند و چیزهای عجیب و غریب، حال به هم‌زن، یا غیرقابل باور (البته واقعی) را به من نشان دهند. این بچه‌ها هنوز تفاوت میان داستانی و غیرداستانی را نمی‌دانند، این تفاوت را در مدرسه خواهند آموخت. آنان نیز به نحو نامحسوسی، مانند همه ما در گذشته، خواهند آموخت که باید گونه داستانی را مایه لذت بدانند و گونه غیرداستانی را کمکی برای انجام تکالیف.

با این حال هنوز برای آنان یا حتی شاید برای ما امیدی باقی است. کتاب‌های فوق‌العاده‌ای، آرام‌آرام، جای خود را در اذهان عمومی باز کرده‌اند. کتاب‌هایی که خواندنشان مانند خواندن بهترین رمان‌هاست. آنچه آن‌ها را حتی از داستان هم بهتر می‌کند واقعی بودنشان است. کتاب‌هایی مانند توفان تمام عیار: داستان حقیقی انسان‌ها در برابر دریا^۲ نوشته سیاست‌پژوه جانگر^۳، و به سوی هوای رقیق: روایتی شخصی از فاجعه قلعه اورست^۴، نوشته جان کراکاور^۵ توانسته‌اند شانه به شانه پرفروش‌ترین داستان‌های هیجانی مطرح شوند. کتاب‌هایی مانند سی بیسکویت: اسطوره‌ای آمریکایی^۶، نوشته لورا هیلنبرند^۷، و شیطان در شهر سفید: قتل، جادو، و جنون در نمایشگاهی که آمریکا را تغییر داد^۸، نوشته اریک لارسن^۹، نیز از راه رسیدند و به جمعیت خوانندگان این‌طور القا کردند که آثار غیرداستانی می‌تواند به اندازه داستان جذاب و خواندنی باشد. خوانندگان، هر روز بیش از پیش، به دنبال یافتن این‌گونه کتاب‌ها هستند و کتابداران مشاور خوانندگان نیز با خواندن و علاقه‌مند شدن به این کتاب‌ها به دنبال نمونه‌های بیشتری از این دست هستند.

در این شرایط، در حدود شش سال گذشته، ارائه خدمت مشاوره خوانندگان غیرداستانی به مرور جای خود را باز کرده است. این فرایند در ابتدا با پیشنهاد

1. Guinness World Records

2. *The Perfect Storm: A True Story of Men against the Sea*

3. Sebastian Junger

4. *Into Thin Air: A Personal Account of the Mt. Everest Disaster*

5. Jon Krakauer

6. *Seabiscuit: An American Legend*

7. Laura Hillenbrand

8. *The Devil in the White City: Murder, Magic, and Madness at the Fair That Changed America*

9. Erik Larson